

Projekt 'Villaggio': zajednice učenja o potrebama djece rane i predškolske dobi

- ▷ Projekt Villaggio omogućuje pristup kvalitetnim uslugama za djecu rane i predškolske dobi u područjima s izraženim siromaštvom.
- ▷ Obitelji su izravno uključene u aktivnosti koje podržavaju dječji razvoj.
- ▷ Rezultati pokazuju kako obitelji uključuju više aktivnosti čitanja, igre i glazbe u njihove rutine kod kuće.

'Obrazovno siromaštvo' označava nedostatak mogućnosti za učenje, istraživanje, razvoj i slobodno podržavanje kapaciteta, talenata i težnji (Save the Children Italia, 2014.), i predstavlja rastući problem u svim zemljama (UNESCO, 2010.). Obrazovno siromaštvo bitno se podudara, ali ne u potpunosti, s ekonomskim siromaštvom, i jedna je od ključnih odrednica rane socijalne nejednakosti koja snažno pridonosi društvenim sukobima i gubitku ljudskog kapitala (Marmot, 2005.). Za djecu obrazovno siromaštvo umanjuje sposobnost za rast i uspjeh u podržavajućem okruženju – ono podrazumijeva nedostatak pristupa uslugama za djecu rane i predškolske dobi, mogućnosti za učenje, te sigurnih i odgovornih odnosa, usluga i zajednica (Svjetska zdravstvena organizacija i sur., 2018.).

'Un Villaggio per crescere' ('Selo u kojemu možemo odrastati') projekt je koji se provodi na nacionalnoj razini, usmjeren na rješavanje spomenutih izazova poboljšanjem pristupačnosti i kvalitete usluga za djecu rane i predškolske dobi u ekonomski, socijalno i kulturno ranjivim zajednicama. Projekt se temelji na ekološkoj teoriji dječjeg razvoja (Bronfenbrenner, 1979.) i omogućuje usluge s jednakim naglaskom na okruženje za učenje kod kuće, kao i na 'selo' koje okružuje obitelji. Ovaj pristup prihvaća viziju zajednice učenja o potrebama djece rane i predškolske dobi koja povezuje različite aktere i sustave, s ciljem osiguravanja mogućnosti za podršku obiteljima i njihovoj djeci (Rodrigues i sur., 2019.).

Aktivnosti ponuđene u centrima 'Villaggio' mogu se lako izvoditi u kućnom okruženju. Odabrane su na temelju čvrstih znanstvenih dokaza o njihovom utjecaju na odgovorno roditeljstvo i učenje u ranoj i predškolskoj dobi: istraživanja pokrivaju cijeli slijed projekta, od opće vrste intervencije do njezinog specifičnog sadržaja, kao što je dolje opisano. Usvajanjem univerzalnog pristupa usmjerenog na konkretnu zajednicu i okruženje, prostori projekta 'Villaggio' otvoreni su za sve obitelji koje žive u zajednicama u kojima se projekt provodi. Zajedno s angažmanom lokalnih aktera u informiranju zajednice i doprinosu aktivnostima, ovo olakšava stvaranje novih mreža među obiteljima i uslugama, i pomaže njegovati dijeljene vrijednosti zajednice, socijalnu uključenost i održivost.

Giorgio Tamburlini

Predsjednik i izvršni direktor

Anduena Alushaj

Voditeljica programa ECO

Centro per la Salute del Bambino, Trst, Italija

Francesca Vezzini

Voditeljica programa Fondazione Generali The Human Safety Net Onlus, Milano, Italija

Tim za podršku i lokalni koordinatori projekta 'Villaggio'¹

¹ Elisa Maria Colombo, Milano; Roberto Cavaliere, Salerno; Fiorenza Fantuz, Trst; Cheyenne Benvegna, Trst; Nicola Caracciolo, S. Cipriano d'Aversa; Francesca Cesarini, Foligno; Claudia Cioffi, Avellino; Loredana di Cristina, Sirakuza; Daniela Pes, Napulj; Irene Restuccia, Torino; Francesca Rina, Cosenza; Patrizia Sepich, Policare; Maria Carla Sivori, Genova.

Znanstveni dokazi – izbor iz literature*

OPĆI TIP INTERVENCIJE: *Intervencije u području roditeljstva i učenja u ranoj i predškolskoj dobi*

- Improving Early Child development: WHO guidelines (Svjetska zdravstvena organizacija, 2020.)

SPECIFIČNE ZNAČAJKE PROVEDBE: *Roditeljske grupe s djecom koje vode profesionalci*

- Group-based parent-training programmes for improving emotional and behavioural adjustment in children from birth to three years old, *Cochrane Database of Systematic Reviews* (Barlow i sur., 2010.)
- The effectiveness of parenting programs: a review of Campbell reviews, *Research on Social Work Practice* (Barlow i Coren, 2017.)
- Effects of early parenting interventions on parents and infants: a meta-analytic review, *Journal of Child and Family Studies* (Mihelic i sur., 2017.)
- *Parental Beliefs, Investments, and Child Development: Evidence from a large-scale experiment*, IZA Radni dokument br. 12506 (Carneiro i sur., 2019.)

OPĆI SADRŽAJ INTERVENCIJE: *Aktivnosti usmjerene na razvoj*

- Inequality in early childhood: risk and protective factors for early child development 1-2, *The Lancet* (Walker i sur. 2011.)
- Advancing Early Childhood Development: from Science to Scale 1-3, *The Lancet* (Black i sur., 2017.)
- *Nurturing Care for Early Childhood Development: A framework for helping children survive and thrive to transform health and human potential*. (Svjetska zdravstvena organizacija i sur., 2018.)

SPECIFIČNI SADRŽAJ INTERVENCIJE

Zajedničko čitanje

- The impact of dialogic book-sharing training on infant language and attention: a randomized controlled trial in a deprived South African community, *Journal of Child Psychology and Psychiatry* (Vally i sur., 2015.)
- Randomized controlled trial of a book-sharing intervention in a deprived South African community: effects on carer-infant interactions, and their relation to infant cognitive and socioemotional outcome, *Journal of Child Psychology and Psychiatry* (Murray i sur., 2016.)
- Shared picture book reading interventions for child language development: a systematic review and meta-analysis, *Child Development* (Dowdall i sur., 2019.)
- *Parent-child Reading to Improve Language Development and School Readiness: A systematic review and meta-analysis*, Final Report. (Law i sur., 2019.)

Iskustvo glazbe

- Music therapy with children and adolescents in mainstream schools: a systematic review, *British Journal of Music Therapy* (Carr i Wigam, 2009.)
- Music training increases phonological awareness and reading skills in developmental dyslexia: a randomized control trial. *PLoS One* (Flaugnacco i sur., 2015.)

Interaktivna igra

- The benefits of play for children's health: a systematic review. *Arquivos de Ciencias da Saude* (Gomes i sur., 2018.)

* Puni nazivi ovih istraživanja navedeni su u dijelu Literatura na kraju ovog članka.

Model 'Villaggio'

Projekt je započeo 2018. u zajednicama niskog socio-ekonomskog statusa u deset talijanskih gradova, s populacijom u rasponu od 10.000 do 40.000. Tijekom tri godine u projekt planiramo uključiti 4000 obitelji. Naš središnji ured osigurava financiranje, smjernice, edukaciju i alate za praćenje te podržava lokalne timove Villaggio, uključujući osiguravanje promotivnih materijala. Na lokalnoj razini infrastrukturu nude javni ili privatni subjekti koji pružaju zdravstvene, obrazovne i komunalne usluge. Svako 'selo' (tal. *villaggio* – selo) radi u prosjeku 10-12 sati tjedno. Aktivnosti facilitira troje ili četvero profesionalnih edukatora koji su obučeni o osnovama i sadržaju projekta, uključujući učinkovitu komunikaciju s obiteljima. Edukatori iz svih centara sastaju se dva puta godišnje kako bi se profesionalno razvijali i razmjenjivali iskustva.

Uključivanje roditelja/skrbnika u program je besplatno, i jedina obaveza koju imaju jest dovođenje djece (u dobi od rođenja do 6 godina) i sudjelovanje u aktivnostima (vidjeti sliku 1), koje se planiraju u dogovoru s obiteljima i prilagođavaju različitim dobnim skupinama i razvojnim potrebama.

SLIKA 1

Sadržaj aktivnosti u projektu Villaggio

Projekt je usmjeren na obitelji i nastoji zadržati njihov interes i sudjelovanje putem strategija koje uključuju fleksibilno posjećivanje u obiteljskom domu (*home-visiting*), upotrebu društvenih mreža i šire umrežavanje u zajednici. Među uključenim ustanovama su centri za obiteljsko zdravlje, klinike za cijepljenje, klinike za dječju rehabilitaciju, predškolske ustanove, socijalne službe u zajednici, župa i lokalne udruge te komercijalni subjekti poput kafića i trgovina.

Kako bi se osnažila usklađenost poruka i olakšao put k razvojnoj podršci, projekt surađuje s lokalnim pružateljima usluga u svim sektorima kroz zajedničko planiranje, kontinuiranu razmjenu kako o organizacijskim pitanjima, tako i o pojedinačnim slučajevima, te kroz interdisciplinarnе programe profesionalnog razvoja. Angažmanom lokalnih dionika – uključujući profitne i neprofitne organizacije – također nastojimo osnažiti lokalnu ukorijenjenost i autonomiju

projekta te graditi temelje za održivost. Na primjer, lokalna slastičarnica donirala je kolače, a trgovina voće za ljetnu zabavu koju je selo organiziralo za cijelu zajednicu, dok su volonteri bili na raspolaganju za logističku podršku.

Uključujući se u 'Villaggio', roditelji/skrbnici – osobito majke – međusobno se upoznaju i brzo uspostavljaju nova prijateljstva koja se protežu i na njihov život izvan projektnih aktivnosti. Majke i ostali članovi obitelji nalaze se na kavi ili obavljaju zajedno aktivnosti poput odlaska u kupovinu. Odgojno-obrazovni djelatnici vode ih u istraživanje knjižnice koju potom mogu samostalno posjećivati, ili na plažu. 'Villaggio' je usmjeren na zajednice u nepovoljnom položaju, pa njegovi centri uglavnom rade s obiteljima u riziku. No, oni također potiču društvenu razmjenu, jer raznolikost iskustava promiče socijalnu koheziju i pomaže u izbjegavanju rizika getoizacije sudionika.

U vrijeme pisanja članka, pandemija Covid-19 zahtijevala je promjene u načinu na koji centri vode aktivnosti s obiteljima. Stoga se aktivnosti provode online, individualno i grupno, kako bi se pružila podrška, savjeti i materijali. Centri Villaggio također rade na tome da stave na raspolaganje elektroničke tablete obiteljima koje ih trebaju, kao i knjige i olovke za djecu.

'Projekt se obraća obiteljima i nastoji zadržati njihov interes i sudjelovanje putem strategija koje uključuju fleksibilno posjećivanje u obiteljskom domu (*home-visiting*), upotrebu društvenih mreža i šire umrežavanje u zajednici.'

Model Villaggio - ključne značajke

- Univerzalni pristup usmjeren na konkretnu zajednicu i okruženje.
- Otvoren pristup i proaktivne strategije za inicijalnu komunikaciju i osiguravanje kontinuiranog sudjelovanja obitelji.
- Zajedničko sudjelovanje roditelja i djece u dobi od rođenja do 6 godina.
- Pristupačni prostori s rasporedima koji su prilagođeni potrebama roditelja i organizaciji rada s obzirom na godišnja doba.
- Aktivnosti za dječji razvoj i respondibilnu odgojnu podršku, utemeljene na znanstvenim dokazima.
- Aktivnosti vode profesionalni edukatori.
- Međusektorska suradnja (zdravlje, obrazovanje, druge socijalne usluge, knjižnice) kroz zajedničko planiranje, smještenost u istom prostoru i interdisciplinarnu edukaciju.
- Uključenost svih aktera u zajednici (pružatelji javnih usluga, poslovni subjekti, neprofitne organizacije, vjerske organizacije itd.) s ciljem poticanja ukorijenjenosti u zajednicu, dijeljenja vrijednosti i održivosti.
- Mješovita metodologija procjene učinka projekta.

Procjena učinka i preliminarni rezultati

Procjena učinka temelji se na logičkoj matrici projekta i teoriji promjene. Pritom se primjenjuje mješovita metodologija za procjenu ishoda, uključujući procjenu roditeljskog znanja o razvoju djeteta, svijesti o roditeljskoj ulozi, stresu, roditeljskoj samoučinkovitosti i promjenama u okruženju za učenje kod kuće.

Procjena šireg učinka projekta također uzima u obzir i kontinuirano sudjelovanje u programu kao indikator učinka na roditelje/skrbnike i djecu, te širinu i način funkcioniranja mreža u zajednici i suradnju između usluga i obitelji.

Preliminarni podaci za deset centara, nakon prosječno 12 mjeseci aktivnosti, pokazuju da je projekt obuhvatio više od 1600 djece i 1400 roditelja/skrbnika, u skladu s ciljanim vrijednostima od 5000, odnosno 4000 do kraja treće godine. Uspostavljeno je nekoliko novih sporazuma između javnih službi, organizacija civilnog društva i poslovnih subjekata.

Preliminarna analiza uzorka obitelji pokazuje kako se 100% roditelja osjeća svjesnije razvojnih potreba djeteta i osnaženo u svojoj roditeljskoj ulozi, te su gotovo svi uveli ili pojačali aktivnosti poput čitanja, igre i glazbe u svojim obiteljskim rutinama, a osjećaju se i više podržanima od strane socijalnih usluga i drugih obitelji. Komentari edukatora uključenih u projekt potvrđuju kako je sudjelovanje roditelja u razvojno usmjerenim aktivnostima zajedno s njihovom djecom, umjesto puke 'škole za roditelje', učinkovit način za promicanje odgovornih roditeljskih vještina (Carneiro i sur., 2019.) i da će koristiti vjerojatno biti veće za obitelji nižeg obrazovnog statusa (Engle i sur., 2007.).

Zaključno, projekt Villaggio odgovara na različite potrebe: za dijete, to je potreba za uživanjem u aktivnostima zajedno s roditeljima; za roditelje, to su potrebe za otkrivanjem načina kvalitetnog provođenja vremena s djetetom, za upoznavanjem drugih roditelja i međusobnog pomaganja; a za cijelu zajednicu, to je potreba za osjećajem da se događa nešto novo i obećavajuće – počevši od osnažene socijalne kohezije i boljeg funkcioniranja međusektorske suradnje. S dramatičnim implikacijama obrazovnog siromaštva za životne ishode možemo se boriti učinkovito, ako se njima bavi 'cijelo selo'.

→ Članak možete pronaći na internetu: [earlychildhoodmatters.online / 2020-19](https://www.earlychildhoodmatters.online/)

LITERATURA

- Barlow, J. i Coren, E. (2017.): *The effectiveness of parenting programs: a review of Campbell reviews*. Research on Social Work Practice 28: 99-102.
- Barlow, J., Smailagic, N., Ferriter, M., Bennett, C. and Jones, H. (2010.): *Group-based parent training programmes for improving emotional and behavioural adjustment in children from birth to three years old*. Cochrane Database of Systematic Reviews 3: CD00 3680.
- Black, M. M., Walker, S. P., Fernald, L. C. H., Andersen, C. T., DiGirolamo, A. M., Lu, C. i sur. (2017.): *Advancing Early Childhood Development: from Science to Scale 1-3*. The Lancet 389: 77-118.
- Bronfenbrenner, U. (1979.): *The Ecology of Human Development: Experiments by nature and design*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- Carneiro, P., Galasso, E., Lopez Garcia, I., Bedregal, P. i Cordero, M. (2019.): *Parental Beliefs, Investments, and Child Development: Evidence from a large-scale experiment*. IZA Radni dokument br. 12506. Bonn: IZA.
- Carr, C. E. i Wigram, T. (2009.): *Music therapy with children and adolescents in mainstream schools: a systematic review*. British Journal of Music Therapy 23(1): 3-18.
- Dowdall, N., Melendez-Torres, G. J., Murray, L., Gardner, F., Hartford, L. i Cooper, P. J. (2019.): *Shared picture book reading interventions for child language development: a systematic review and meta-analysis*. Child Development, 91(2): e 383-99.
- Engle, P. L., Black, M. M., Behrman, J. R. Cabral de Mello, M., Gertler, P. J., Kapiriri, L. i sur. (2007.): *Strategies to avoid the loss of developmental potential in more than 200 million children in the developing world*. The Lancet 369(1557): 22.9-22.
- Flaunagacco, E., Lopez, L., Terribili, C., Montico, M., Zoia, S. i Schon, D. (2015.): *Music training increases phonological awareness and reading skills in developmental dyslexia: a randomized control trial*. PLoS One 10(9): e 0138715.
- Gomes, N. R., Costa Maia, E. i Van Deursen Varga, I. (2018.): *The benefits of play for children's health: a systematic review*. Arquivos de Ciencias da Saude 25(2): 47- 51.
- Law, J., Charlton, J., McKean, C. Beyer, F., Fernandez-Garcia, C., Mashay ekhi, A. i Rush, R. (2019.): *Parent-child Reading to Improve Language Development and School Readiness: A systematic review and meta-analysis (Final Report)*. Newcastle: Newcastle University.
- Marmot, M. (2005.): *Social determinants of health inequalities*. The Lancet 365: 1099- 104.
- Mihelic, M., Morawska, A. i Filus, A. (2017.): *Effects of early parenting interventions on parents and infants: a meta-analytic review*. Journal of Child and Family Studies 26(6): 1507- 26.
- Murray, L., De Pascalis, L., Tomlinson, M., Vally, Z., Dadamo, H., Maclachlan, B. i sur. (2016.): *Randomized controlled trial of a book-sharing intervention in a deprived South African community: effects on carer-infant interactions, and their relation to infant cognitive and socioemotional outcome*. Journal of Child Psychology and Psychiatry 57(12): 137 0-9.
- Rodrigues, M. V., Kaneko, M., Bermude, C., Lombardi, J., Fisher, S. i Berelowitz, D. (2019.): *Scaling up Place-based Strategies to Strengthen Community Early Childhood Systems*. Spring Impact. Dostupno na: https://www.springimpact.org/wp-content/uploads/2019/12/Scaling-up-place-based-strategies_Dec2019_FINAL_WEB.pdf (pristupljeno u svibnju 2020.).
- Save the Children Itali a (2014.): *La Lampada di Aladino*. Rim: Save the Children Italia Onlus. Dostupno na: https://s3.savethechildren.it/public/files/uploads/pubblicazioni/la_lampada-di-aladino.pdf (pristupljeno u svibnju 2020.).
- UNESCO (2010.): *Reaching the marginalized*. EFA Global Monitoring Report 2010. Pariz: UNESCO/ Oxford University Press. Dostupno na: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000186606> (pristupljeno u svibnju 2020.).
- Vally, Z., Murray, L., Tomlinson, M. i Cooper, P. J. (2015.): *The impact of dialogic booksharing training on infant language and attention: a randomized controlled trial in a deprived South African community*. Journal of Child Psychology and Psychiatry 56: 865- 73.
- Walker, S. P., Wachs, T. D., Grantham-McGregor, S., Black, M. M., Nelson, C. A. i sur. (2011.): *Inequality in early childhood: risk and protective factors for early child development 1-2*. The Lancet 378: 1325-53.
- Svjetska zdravstvena organizacija, Unicef i Svjetska banka (2018.): *Nurturing Care for Early Childhood Development: A framework for helping children survive and thrive to transform health and human potential*. Ženeva, WHO. Dostupno na: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272603/9789241514064-eng.pdf?ua=1> (pristupljeno u svibnju 2020.).
- Svjetska zdravstvena organizacija (2020.): *Improving Early Childhood Development: WHO Guideline*. Geneva: WHO. Dostupno na: https://www.who.int/maternal_child_adolescent/child/Improving_Early_Childhood_Development_WHO_Guideline_Summary.pdf (pristupljeno u rujnu 2020.).